

Desemnarea Federicai Mogherini și a lui Donald Tusk în fruntea Înaltului Reprezentant al Uniunii, respectiv Consiliului European, dovedește, încă o dată, inteligența construcției europene. Iată-mă revenit în actualitatea imediată, plonjând de-a dreptul din lumea minunată și enigmatică a literaturii și a filmului într-un teritoriu pe care sunt nevoit a înainta anevoios, cu maximă luciditate și grijă: sistemul politic internațional. Căci, devreme ce un personaj excepțional, ca Raskolnikov lui Dostoievski sau un film precum Weekend, de Godard, pot trezi pasiuni și furtuni exclusiv pe tărâmul minții noastre, politica are o aplicabilitate într-o realitate înfricoșător de concretă. Cu alte cuvinte, reflecția asupra politicului implică o mai mare responsabilitate. Deciziile marilor lideri ne influențează viața, o transformă chiar și la nivel minor, deși nu conștientizăm întotdeauna asta.

Politica internațională, grupată în jurul științelor politice, este, astăzi, obiectul de studiu al multor universități de prestigiu din întreaga lume. Se studiază discipline de studiu de sine stătătoare, totalmente autonome, precum politologie, relații internaționale, teorii politice sau studii globale. Dintre acestea, de o atenție deosebită se bucură studiile europene/afacerile europene, ce reprezintă expresia unui interes crescând pentru însăși construcția europeană.

Am urmărit cu deosebit interes ultimele evoluții din spațiul european. Acestuia i se potrivește cel mai bine atributul dinamicului: totul se schimbă cu o viteză amețitoare: crize internaționale, de o mai mică sau mai mare amploare, disfuncționalități economice sau de sistem, naționalisme

agresive. Lumea pare, așa cum spunea Hamlet, prințul Danemarcei (și al întregii lumi, îmi vine să spun!): „The time is out of joint” („Lumea e scoasă din țâțâni”). Cum va reuși Uniunea Europeană să reziste la toate acestea? Astăzi, construcția europeană pare că a ajuns la încheierea unui ciclu evolutiv: a trecut acea vreme când o elită, constituită din oameni vizionari, precum Jean Monnet, Robert Schuman, Paul-Henri Spaak, Altiero Spinelli, Konrad Adenauer, Churchill sau Joseph Bech (așa-numiții părinți fondatori ai UE), decideau în numele europenilor; astăzi, europenii par cei hotărâți a decide soarta viitoarei construcții europene, după cum remarcă și dl. Lucio Caracciolo, unul dintre cei mai buni specialiști actuali în geopolitică: „Construcția europeană, așa cum a fost realizată până în prezent de către elite și de << paternalismul lor binevoitor >> și-a atins limitele. Următorul pas spre o Uniune politică nu se va putea face fără consultarea directă a cetățenilor, consideră directorul revistei italiene de geopolitică Limes.” (<http://www.voxeurop.eu/fr/node/2889571>) Dar până va sosi acel moment, să vedem cum funcționează Uniunea Europeană și ce s-a schimbat odată cu numirea unor noi înalți funcționari. Mă voi încumeta să analizez portretele a doi oameni politici ce pot schimba multe din dinamica actuală a UE.

Doamna Federica Mogherini a fost desemnată, recent, în postul de Înalt Reprezentant al Uniunii pentru afacerile Externe și politica de securitate. Aceasta este, așadar, șefa diplomației europene și, totodată, prin tradiție, și vicepreședintele Comisiei Europene. Fost ministru de Externe al Italiei, în vârstă de 41 de ani, d-na Mogherini a fost deseori criticată pentru lipsa de experiență în diplomatie, dar și acuzată pentru atitudinea sa oarecum „binevoitoare” față de Vladimir Putin. Cu privire la ultima chestiune - atitudinea pro-rusă și conciliantă - s-au pronunțat cu precădere statele din estul Europei, cele mai expuse, de altfel, agresiunii Federației Ruse. De asemenea, și modul în care a fost desemnată (de către Guvernul italian) a trezit vii nemulțumiri: domnia sa ar fi beneficiat de pe urma faptului că face parte din Partidul Democrat Italian (formațiune membră a Partidului Socialiștilor Europeni), ce a câștigat în mod limpede alegerile europene. Aceasta ar fi ajuns, deci, în înalta poziție, în urma unui aranjament politic. Odată cu activarea mandatului noii Comisii Europene (1 noiembrie), doamna Mogherini și-a intrat în atribuții (cu destulă forță, așa putea să remarc, debutând cu numeroase vizite în străinătate, respectând principiile diplomației tradiționale). Dovedește stăpânire de sine și pare un profesionist desăvârșit. Dar va trebui să lupte cu acest handicap de imagine pe care îl are în țările baltice. În plus, noile realități istorice și geopolitice (criza din Ucraina), ce relevă prăbușirea europocentrismului, pe fondul a unei fragilități economice și a izbucnirii de noi crize regionale și/sau internaționale pun reale probleme. Rămâne de văzut cum va face față noilor provocări ce se profilează la orizont.

De celalaltă parte, domnul Donald Tusk, în vârstă de 57 de ani, istoric de profesie, este politician mult mai cunoscut: co-fondator și președintele partidului de centru-dreapta Platforma civică, fost candidat la alegerile prezidențiale din Polonia din 2005 (învins în al doilea tur de scrutin de către Lech Kaczyński), și fost premier al Poloniei (2007-septembrie 2014). Se bucură de înalta apreciere a cancelarului german, Angela Merkel: „pasional, determinat și persuasiv”. Dar nu numai, este apreciat de toate marile cancelarii occidentale. În acest moment ocupă importanta funcție de președinte al Consiliului European (Consiliul European reprezintă o instituție fundamentală constituită din șefi de stat sau de guvern, ce are menirea de a defini direcția politică și prioritățile Uniunii Europene în ansamblu). Presa, deopotrivă cea din România, dar și din străinătate, nu a rămas indiferentă cu privire la această numire: „Prin desemnarea lui Tusk la președinția Consiliului European, este pentru prima oară când o țară din estul Europei obține una dintre pozițiile majore ale UE, la 25 de ani de la dezintegrarea blocului comunist și la zece

ani de la aderarea acestei țări la Uniune.“ (Mediafax, 9 septembrie 2014); „Această nominalizare va trimite un mesaj de fermitate Rusiei, în condițiile în care Polonia, un fost stat din blocul comunist, se numără printre statele membre ale UE cele mai vocale în susținerea Ucrainei de la începutul crizei, comentează AFP.” (Agerpres, 30 august 2014)

Ceea ce se poate observa cu ușurință, chiar și la o privire superficială, este existența unui anumit algoritm al inteligenței pe baza căruia cei doi au fost desemnați să ocupe înalte funcții: dacă doamna Mogherini, în postura de șefă a diplomației, este cumva percepută ca fiind mai moderată, mai conciliantă față de politica neo-imperială dusă de președintele Putin, domnul Tusk critică vehement, cu aplomb, politica dusă de Kremlin. Să nu uităm că, așa cum am precizat un pic mai sus, Consiliul European dă măsura celei mai înalte cooperări politice între statele membre. Este cel, care, așadar, poate schimba inclusiv politica externă a Uniunii. Și, pentru prima dată, este condus de un fost prim-ministru al unui stat ieșit de sub tutela Moscovei, acum mai bine de 25 de ani. Liderii politici europeni s-au gândit la toate aceste aspecte: o aparență de inactivitate, de lipsă de gestiune corespunzătoare a unui important portofoliu, dar în același timp duritate, perseverență și transmiterea unui mesaj clar către noul țar al Rusiei. Se probează, încă o dată, inteligența politică a întregii construcții europene, pe care o salut fără rezerve. Rămâne de văzut în ce măsură cei doi oameni de stat vor reuși să-și atingă obiectivele. Ambii au atât de câștigat, cât și de pierdut: domnul Tusk riscă să-și piardă valul de simpatie și încredere pe care le-a dobândit de-a lungul timpului, iar doamna Federica Mogherini va trebui să demonstreze că merită cu adevărat înalta funcție pe care a dobândit-o. Nu îmi rămâne decât să le urez succes!

Cosmin Stancu